

El jurat del premi Nadal, dibuixat per Morató a la revista *Mundo Hispánico*, l'any 1951. D'esquerra a dreta, Rafael Vázquez Zamora, Néstor Luján, Josep Vergés, Ignasi Agustí, Sebastià Juan Arbó, Juan Ramón Masoliver i Joan Teixidor.

Josep Vergés, l'ànima de 'Destino', va morir el dia 5 de juliol a Barcelona. La seva vida és la lluita contra el destí econòmic familiar i la continuïtat del destí cultural familiar.

A l'observació que l'amo del setmanari *Destino* pagava poc als col·laboradors, Josep Vergés i Matas ens va respondre: "Pagar poc no és pagar malament. Jo he pagat exactament el que ells volien, el que la seva feina es mereixia i el que jo podia pagar." Aquesta enginyosa resposta pública només la pot fer un home molt intel·ligent, molt hàbil, de molta lectura i de molta reflexió.

Per a Néstor Luján va tenir una altra resposta, privada, el dia que el jove crític de toros de la revista i futur director nominal li va demanar un augment: "Que pretens que et pagui l'amant?"

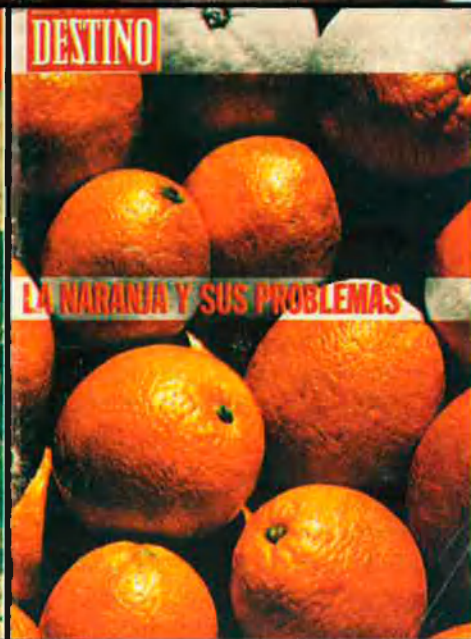
Un bon escriptor, un bon periodista, no era, en temps de Josep Vergés, els temps de principis de segle més que no els de la societat de consum i del confort que havien de venir, el periodista que utilitza la literatura i el periodisme per vestir bé, comprar i canviar de cotxe, comprar pisos i torres, pagar

l'amant, o figurar en societat, com un industrial o un burgès qualsevol. El bon escriptor i periodista era aquell que vivia el dia a dia i renunciava a les vanitats socials i, per tant, es desviava per escriure sense més sou que el necessari per la subsistència, com era el cas dels col·laboradors de la revista formats en el periodisme dels anys vint i trenta, els Sebastià Gasch, Josep Palau, Ignasi Agustí, Carles Sentís, Josep Pla, Sempronio, Josep M. de Sagarra, Joan Brunet i Valentí Castanys. Per això Vergés s'entenia tan bé amb Pla i Pla, que aprofitava els vestits vells de l'editor, amb Vergés.

Can Barris, de Palafrugell. La bona administració, el control de la primera i l'última pesseta, va ser una obsessió constant, malaltissa, en la vida de Vergés. La branca palafrugellenca de la seva família va arruïnar-se quan era petit. La família tenia les mans

**Josep Vergés
tenia la revista
'Destino' al cap.
Hi va descobrir
la seva vocació
de periodista.
La seva gasiveria
era causada per
un trauma familiar**

Dalt, Vergés xerra amb Pla, en presència de Sentís i Vicens Vives, a la redacció de *Destino*, el 1949. A sota, tres portades del setmanari.

foradades i no controlava les despeses empresarials, fins al punt que a Palafrugell, quan una persona gasta en excés, li diuen que sembla de Can Barris.

La ruïna familiar el va marcar. També va quedar marcat per un segon fet familiar, però aquest positiu: l'estima pels llibres i la cultura en general. La biblioteca de Can Barris era única a la comarca. Va acabar instal·lada a la torre de La Marinada, en el camí de Calella a Llafranc, on Josep Vergés i Matas passaria els estius de la seva infantesa.

Quan tot anà avall, la biblioteca es va malvendre. Josep Pla hi comprà les obres completes de Rousseau.

Tot comença quan un fill del Mas Barris de la Vajol s'instal·la a Palafrugell, a mitjan segle XIX. Un segon fill se'n va anar a la Xampanya i un tercer, a Londres, per constituir una multinacional familiar del suro. El Barris palafrugellenc va arribar a alcalde. Era federal i per tant, francmaçó. La fama va arribar a la Xampanya i la Moët Chandon semblava reticent a adquirir els

seus taps. Per salvar la situació, l'avi Barris va pagar la construcció d'un col·legi de Germanes Carmelites.

Els Vergés establerts a Sant Feliu de Guíxols procedents d'Agullana, a l'Alt Empordà, també eren fabricants de taps i s'emparentaren per casament amb els Barris. A la mort de l'avi Barris, el matrimoni Vergés-Barris es va instal·lar a Palafrugell. El gendre hi va continuar la vocació política de l'avi Barris i va ser escollit alcalde de la vila. Un dels seus fills, Joan Vergés i Barris, va man-

tenir-la. Va ser, amb l'agermanament federalista catalanista, el primer alcalde catalanista de la vila, segons Pla.

Fundador de 'Joventut'.

Joan Vergés i Barris és el poeta simbolista i mecenes que va fundar i pagar la revista *Joventut* de Barcelona, setmanari catalanista aparegut entre el 1900 i el 1906, el més complet i destacat del modernisme. També va pagar l'editorial Biblioteca Joventut, que va arribar a editar 46 volums del 1901 al 1914, de Maragall, Ruyra i Víctor Català, a més d'altres.

És el Vergés i Barris que fa possible la històrica Festa de la Bellesa de Palafrugell del 1905 i el llibre que recull els discursos i els textos premiats, festa que va ser presidida per Joan Maragall, convidat a passar uns dies a Can Barris. Va exercir el càrrec de secretari del jurat de literatura i va fer en el seu discurs un elogi de l'obra de prosa guanyadora, *L'home bo*, de Josep Pous i Pagès, però també de la finalista, el *Josafat* de Prudenci Bertrana, que faria editar tres anys després, a Palafrugell mateix. Només un home de tarannà liberal i segur de si mateix podia defensar públicament i editar un text tan irreverent com *Josafat* en un moment que l'església té un pes tan asfixiant i una influència tan clara entre la classe benestant.

Joan Vergés i Barris, que va morir el 1914, l'any de la mort de la Biblioteca Joventut, era el germà gran del pare de l'editor. El pare de l'editor, Josep, com el fill, es va casar amb Pilar Matas, filla de Pau Matas, cònsol honorari d'Anglaterra a Palamós i important armador. Quan Pilar Matas de Vergés va enviuadar i la casa de Palafrugell, amb la Marineda inclosa, es va enfonsar, va traslladar-se a Barcelona amb els fills. Josep Vergés va viure un temps a Alger amb els seus parents i a Barcelona va treballar en una de les empreses de Francesc Cambó durant cinc anys.

La torre La Marineda, on estiuava de petit Josep Vergés i Matas. A sota, Pla i Vergés al Mas Pla, cap al 1947.

La lletra, de pou sense fons a mina.

La revista i l'editorial, del mateix nom, *Joventut* —el mateix cas que *Destino*— devien fer el seu paper en el pou sense fons del descontrol financer que acabaria arruinant els Vergés-Barris. Josep Vergés i Matas aprèn la lliçó i girarà el mitjà de la història familiar. Si per als Vergés-Barris la cultura era un entreteniment, un luxe de fills de ric, per a en Josep, va ser la seva vida, professional, i, el que és més destacable, va demostrar que els llibres i els setmanaris lluny de ser un vici car, podien ser una empresa tan digna, rendible i burgesa com la de fabricant de taps.

En incorporar-se a Burgos a la revista *Destino* i fent-se-la seva al cap d'alguns anys, a Barcelona, Josep Vergés va descobrir la feina del periodisme no de carrer, sinó de la redacció, feina de creació. Ho va explicar molt bé Néstor Luján en l'històric article de reconciliació que va dedicar-li des del suplement *Set dies* del diari *El Observador*, article recollit en el llibre *El túnel dels anys 40* (La Campana, 1994): "Josep Vergés va ser un excel·lent administrador i un rigorós home de negocis, però sobretot fou un gran periodista. I el que és més curiós és que es va adonar que era periodista quan es va trobar encarat

a posar en clar la difícil comptabilitat d'un setmanari el 1939, quan ell ja tenia més de trenta anys. Realment, va descobrir llavors que no hi ha una més bella, una més interessant professió, un ofici més fascinant, que el de periodista. Una feina que exigeix curiositat, cultural, tacte i una especial vivesa."

El director de 'Destino'.

Néstor Luján coincideix plenament amb Pla i diu que sempre va ser el veritable director de *Destino* i que tenia la revista al cap. Vergés s'ocupava dels peus de fotografia, pedra de tota publicació periodística. I també de la imatge gràfica. Seva és la idea de col·locar una gran fotografia a la portada. Els primers anys, quan el format era més gros i la revista, de poques pàgines, es doblegava, la col·loca-

va, apaisada, a dalt de tot. Després, quan el format es va reduir, la va verticalitzar, bo i ocupant tota la pàgina. Amb una especial preferència per la fotografia en blanc i negre, que va ser la dominant fins en l'època que ja havia introduït el color.

Seguint l'exemple de les solucions gràfiques de *Mirador*, molts col·laboradors de la qual són les firmes més habituals de la revista, va saber, amb el mestratge del primer director, Ignasi Agustí, personalitzar els articles, les columnes i les seccions, bo i evitant el perill de l'aiguabarreig, de la confusió de gèneres visual i redaccional.

El gust en el disseny, necessari per poder controlar els dissenyadors, li va permetre de donar un aire modern als llibres de l'editorial *Destino*, el mateix que va donar a la revista. El triomf màxim d'aquest gust és l'*Obra Completa* de Josep Pla iniciada el 1966. Trenta-cinc anys després, els volums fan, a les llibreries, el mateix goig que el primer dia i continuen produint beneficis. Quan Pla va dir que ell no havia fet res i Soler Serrano li va ensenyar els volums de l'*Obra Completa*, va dir: "Això ho ha fet el senyor Vergés."

Lluís Bonada